

G.V.İsayeva
 doktorant, Azərbaycan Universitet
 isayevagulana@mail.ru

Məqalə redaksiyaya daxil olub 02.10.2025

The article was received by editorial board on 02.10.2025

Статья принята к печати 02.10.2025

REYTING QIYMƏTLƏNDİRMƏSİNDƏ MÜHASİBAT HESABATLILIĞININ ROLU VƏ ONUN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ YOLLARI

Xülasə

Müasir iqtisadi şəraitdə reyting qiymətləndirməsi investorlar, kreditorlar və digər maraqlı tərəflər üçün mühüm qərar qəbuletmə aləti kimi çıxış edir. Mühasibat hesabatlılığı bu prosesdə əsas informasiya mənbəyidir və maliyyə bazarlarının effektiv fəaliyyətini təmin edən mühüm elementdir. Mühasibat hesabatlılığının keyfiyyəti, şəffaflığı və beynəlxalq standartlara uyğunluğu reyting qiymətləndirmələrinin etibarlılığını və obyektivliyini birbaşa təsir edən əsas amildir. Həmçinin, qeyri-maliyyə informasiyasının, xüsusilə ekoloji, sosial və korporativ idarəetmə göstəricilərinin mühasibat hesabatlılığına integrasiyası da zəruridir.

Təqdim olunan məqalədə mühasibat hesabatlılığının reyting qiymətləndirməsindəki rolu, mövcud problemlər və onların həlli yolları sistemli şəkildə araşdırılır.

Açar sözlər: reyting, qiymətləndirmə, hesabatlılıq, maliyyə, şəffaflıq, kredit, standart, risk.

GİRİŞ

Mühasibat hesabatlılığı müəssisələrin maliyyə vəziyyətini, əməliyyat nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkətini və kapital strukturundakı dəyişiklikləri əks etdirən sistemləşdirilmiş informasiya sistemidir. Reyting agentlikləri bu informasiyanı əsas götürərək müəssisələrin və ya ölkələrin kredit qabiliyyətini, maliyyə sabitliyini, risk profilini və gələcək inkişaf perspektivlərini mürəkkəb metodoloji çərçivədə qiymətləndirirlər. Azərbaycan kontekstində mühasibat hesabatlılığının təkmilləşdirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması ölkənin investisiya cəlbediciliyinin artırılması, beynəlxalq maliyyə bazarlarına integrasiyasının dərinləşdirilməsi və iqtisadi şəffaflığın yüksəldilməsi baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır.

Reyting qiymətləndirməsinin nəzəri-metodoloji əsasları. Reyting qiymətləndirməsi borcalanın öz maliyyə öhdəliklərini vaxtında, tam həcmdə və müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq yerinə yetirmək qabiliyyətinin və istəkliliyinin müstəqil, peşəkar və sistematik ekspert qiymətləndirilməsidir. Bu qiymətləndirmə kredit riskinin kəmiyyət və keyfiyyət parametrlərini əhatə edən kompleks təhlil prosesidir.

Reyting konsepsiyası ilk dəfə XIX əsrin ortalarında Amerika Birləşmiş Ştatlarında dəmir yolu şirkətlərinin istiqrazlarının qiymətləndirilməsi məqsədilə formalaşmağa başlamışdır. Reyting müəyyən obyektlərinin, şəxslərin, məhsulun və ya xidmətin keyfiyyətinin, populyarlığının və ya etibarlılığının qiymətləndirilməsi sistemidir. Təsnifatlandırma və ya fərqləndirmə sistemi kimi, reyting obyektləri müəyyən meyarlara görə sıralayır və müqayisə etməyə imkan verir. Reyting qiymətləndirmə prosesinin son məhsulu kimi çıxış edir. O, eyni meyarlara görə qiymətləndirilən obyektləri bir-biri ilə müqayisə etməyə şərait yaradır. Bundan əlavə reyting qərarların qəbul edilməsində lazımi göstəriciləri seçim etmək üçün əsas verir. Qiymətləndirmə və reyting arasında

əlaqəyə gəldikdə qeyd etmək lazımdır ki, qiymətləndirmə özünəməxsus təhlil və analitik hesablama prosesidir. Reyting isə bu prosesin rəqəmsal və ya vizual nəticəsidir. Ümumiyyətlə, reyting olmadan qiymətləndirmə nəticələrini sisteməlik şəkildə təqdim etmək və müqayisə aparmaq çətinidir [7].

Reyting qiymətləndirməsi müxtəlif meyarlar əsasında təsnüfləşdirilir. Subyekt əlamətinə görə dövlət reytingləri və korporativ reytinglər fərqləndirilir. Dövlət reytingləri milli hökumətlərin, regional və yerli hakimiyyət orqanlarının kredit qabiliyyətini qiymətləndirir. Korporativ reytinglər isə şirkətlərin, bankların və digər kommersiya təşkilatlarının maliyyə sabitliyini və kredit keyfiyyətini əks etdirir.

Valyuta əlamətinə görə xarici valyutada və milli valyutada reytinglər mövcuddur. Xarici valyuta reytingi emitentin xarici valyutada olan öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətini qiymətləndirir və transfer riski də daxil olmaqla müxtəlif makroiqtisadi riskləri nəzərə alır. Milli valyuta reytingi isə daxili bazarda yerli valyutada öhdəliklərin yerinə yetirilməsi qabiliyyətini əks etdirir və adətən xarici valyuta reytingindən yüksək olur [3, s.470].

Müddət əlamətinə görə qısamüddətli və uzunmüddətli reytinglər ayırd edilir. Qısamüddətli reytinglər bir ilə qədər müddətli maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi qabiliyyətini qiymətləndirir. Uzunmüddətli reytinglər isə bir ildən artıq müddətli öhdəliklərin yerinə yetirilməsi perspektivlərini təhlil edir.

Sərbəstlik dərəcəsinə görə tələb edilmiş və tələb edilməmiş reytinglər mövcuddur. Tələb edilmiş reytinglər emitentin sifarişi əsasında hazırlanır və emitent reyting agentliyinə müfəssəl informasiya təqdim edir, rəhbərliklə görüşlər təşkil olunur. Tələb edilməmiş reytinglər isə agentliyin öz təşəbbüsü ilə və ictimai məlumatlar əsasında verilir.

Reyting metodologiyasının əsas komponentləri.

Reyting qiymətləndirməsi metodologiyası mürəkkəb və çoxsəviyyəli prosesdir. Kəmiyyət təhlili maliyyə göstəricilərinin statistik və riyazi üsullarla qiymətləndirilməsini əhatə edir. Bu çərçivədə likvidlik əmsalları, rentabellik göstəriciləri, borcun strukturu, faiz ödəmələrinin əhatə dərəcəsi, nağd pul axınlarının sabitliyi və digər maliyyə parametrləri təhlil edilir [5, s.152].

Keyfiyyət təhlili kəmiyyət göstəriciləri ilə ölçülməsi çətin olan amilləri qiymətləndirir. Buraya menecmentin keyfiyyəti, biznes strategiyasının davamlılığı, rəqabət mövqeyi, əməliyyat səmərəliliyi, korporativ idarəetmə standartları, sənaye dinamika və tənzimləmə mühiti daxildir.

Makroiqtisadi və sektor təhlili emitentin fəaliyyət göstərdiyi iqtisadi mühiti qiymətləndirir. Ölkənin iqtisadi artım templəri, inflyasiya səviyyəsinin dəyişməsi, fiskal və pul-kredit siyasətləri, siyasi sabitlik, hüquqi sistem və institusional inkişaf səviyyəsi nəzərə alınır. Sektor səviyyəsində isə sənayenin tsiklik inkişafını, rəqabət intensivliyi, texnoloji dəyişikliklər və tənzimləmə xüsusiyyətləri təhlil edilir.

Stress-testlər və ssenari təhlili mümkün neqativ hadisələrin emitentin maliyyə vəziyyətinə təsirini qiymətləndirməyə imkan verir. Müxtəlif iqtisadi ssenarilər çərçivəsində emitentin davamlılığı yoxlanılır və potensial zəifliklər müəyyən edilir.

Mühasibat hesabatlılığı reyting qiymətləndirməsi prosesində əsas informasiya mənbəyi və təhlil bazası olmaqla, reyting metodologiyasının bütün mərhələlərində əhəmiyyətli rol oynayır. Reyting analitikləri maliyyə hesabatlarından istifadə edərək, emitentlərin maliyyə vəziyyətinin, əməliyyatların səmərəliliyinin və risk profilinin hərtərəfli qiymətləndirilməsini həyata keçirirlər.

Mühasibat hesabatlarının növləri və reyting təhlilində istifadəsi.

Reyting agentlikləri dörd əsas maliyyə hesabatından sistemli şəkildə istifadə edirlər və bu hesabatların hər biri özünəməxsus analitik dəyərə malikdir.

Balans hesabatı müəssisənin maliyyə vəziyyətini müəyyən hesabat tarixinə statik şəkildə əks etdirir və aktivlərin, öhdəliklərin və kapitalın strukturunu, həcmi və qarşılıqlı əlaqəsini göstərir. Reyting analitikləri balans hesabatından istifadə edərək bir sıra kritik məsələləri qiymətləndirirlər. Aktivlərin strukturu və keyfiyyəti təhlil edilir. Dövriyyə və əsas vəsaitlərin nisbəti, aktivlərin likvidlik

dərəcəsi, debitor borclarının yaşı və keyfiyyəti, ehtiyatların tərkibi və qiymətləndirilməsi üsulları, qeyri-maddi aktivlərin xarakteri və əsaslandırılması araşdırılır. Yüksək keyfiyyətli aktivlər müəssisənin maliyyə sabitliyini möhkəmləndirir və reyting qiymətləndirməsinə müsbət təsir göstərir.

Öhdəliklərin strukturu və müddət xüsusiyyətləri dəqiq təhlil edilir. Qısamüddətli və uzunmüddətli borcun nisbəti, borc öhdəliklərinin ödəniş qrafiki, kreditor borclarının tərkibi, şərti öhdəliklərin mövcudluğu və xarakteri, balansdan kənar öhdəliklər qiymətləndirilir. Öhdəliklərin optimal strukturu müəssisənin maliyyə çevikliyini artırır və likvidlik riskini azaldır.

Kapitalın strukturu və dinamikası təhlil olunur. Nizamnamə kapitalının həcmi, ehtiyatların formalaşdırılması, bölüşdürülməmiş mənfəətin dinamikası, yenidən qiymətləndirmə ehtiyatları, səhmdarların tərkibi və onların investisiya qabiliyyəti araşdırılır. Güclü kapital bazası müəssisəyə maliyyə zərbələrinə tab gətirmək imkanı verir və reyting agentlikləri tərəfindən müsbət qiymətləndirilir.

Mənfəət və zərər hesabatı müəssisənin müəyyən hesabat dövrü ərzində əldə etdiyi gəlirləri, çəkdiyi xərcləri və əldə etdiyi maliyyə nəticəsini dinamik şəkildə əks etdirir. Bu hesabat gəlirlərin sabitliyini, rentabelliği və əməliyyat səmərəliliyini qiymətləndirməyə imkan verir.

Gəlirlərin strukturu və keyfiyyəti fundamental əhəmiyyət daşıyır. Gəlirlərin mənbələri və diversifikasiya səviyyəsi, satışın dinamikası və tsikliliyi, bazarın coğrafi strukturu, əsas müştərilərə asılılıq dərəcəsi, gəlirlərin tanınması siyasəti təhlil edilir. Diversifikasiya olunmuş və sabit gəlir axınları müəssisənin maliyyə dayanıqlığını artırır.

Xərclərin strukturu və idarə edilməsi səmərəliliyi qiymətləndirilir. Sabit və dəyişən xərclərin nisbəti, əməliyyat rıçaqının səviyyəsi, maya dəyərinin dinamikası, inzibati və kommersiya xərclərinin səmərəliliyi, əmək məhsuldarlığı göstəriciləri araşdırılır. Effektiv xərc idarəetməsi rentabelliği artırır və rəqəbat üstünlüyü yaradır.

Rentabellik göstəricilərinin dinamikası və sektoral müqayisəsi aparılır. Ümumi, əməliyyat və xalis rentabelliğin tendensiyaları, sektor ortalaması ilə müqayisə, rentabelliği formalaşdıran amillərin təhlili, marjaların dinamikasının tədqiqi həyata keçirilir.

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat nağd pul axınlarının mənbələrini və istifadə istiqamətlərini göstərir və müəssisənin real ödəmə qabiliyyətini əks etdirir. Reyting agentlikləri bu hesabatı xüsusilə diqqətlə təhlil edirlər, çünki o, mühakimə və ehtimallara daha az məruz qalan obyektiv informasiya təqdim edir.

Əməliyyat fəaliyyətindən nağd pul axını əsas biznesin nağd vəsait yaratma qabiliyyətini göstərir. Müsbət və artan əməliyyat nağd pul axını müəssisənin maliyyə sağlamlığının əsas göstəricisidir. Xalis mənfəət və əməliyyat nağd pul axını arasındakı fərq təhlil edilir və böyük fərqlər əlavə araşdırma tələb edir.

İnvestisiya fəaliyyətindən nağd pul axını kapital xərclərinin səviyyəsini və investisiya strategiyasını əks etdirir. Kapital xərclərinin amortizasiya ilə müqayisəsi, aktiv satışından daxilolmalar, maliyyə investisiyalarının xarakteri qiymətləndirilir.

Maliyyə fəaliyyətindən nağd pul axını maliyyələşdirmə mənbələrini və kapital strukturundakı dəyişiklikləri göstərir. Yeni borcların cəlbə, mövcud borcların ödənilməsi, dividend siyasəti, səhm emissiyası və geri alınması təhlil edilir.

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat müəssisənin kapital strukturundakı dəyişiklikləri və bu dəyişikliklərin səbəblərini sistemli şəkildə göstərir. Kapitalın artım mənbələri, dividend siyasətinin təsiri, yenidən qiymətləndirmə nəticələri, səhm əməliyyatları təhlil edilir. Bu hesabat səhmdarların investisiya gəlirlərini və menecmentin kapital idarəetməsi strategiyasını qiymətləndirməyə imkan verir.

Mühasibat hesabatlılığında mövcud problemlər və çağırışlar.

Mühasibat hesabatlılığında şəffaflığın çatışmazlığı reyting qiymətləndirmələrinin keyfiyyətinə və etibarlılığına ciddi mənfi təsir göstərən fundamental problemdir. Şəffaflıq problemi bir neçə aspektdə özünü göstərir.

Mürəkkəb maliyyə strukturlarının qeyri-adekvat açıqlanması tez-tez rast gəlinən problemdir. Müəssisələr xüsusi məqsədli qurumlar vasitəsilə aktivlərin və öhdəliklərin balansdan kənarda saxlanması, mürəkkəb törəmə maliyyə alətlərindən istifadə, qrup daxili əməliyyatların konsolidasiya prosesində aradan qaldırılması mexanizmlərindən istifadə edərək real maliyyə vəziyyətini gizlədə bilirlər. Enron və Parmalat kimi məşhur korporativ çəkişmələr bu problemin fəsadlarını nümayiş etdirmişdir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların açıqlanmasında nöqsanlar ciddi risk yaradır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar bazar şərtlərindən fərqli qiymətlərlə həyata keçirilə bilər və mənfəətin manipulyasiyasına imkan verir. Bu əməliyyatların ətraflı açıqlanmaması investorların və reyting agentliklərinin real vəziyyəti qiymətləndirməsini çətinləşdirir [6, s.38].

Balansdankənar öhdəliklərin gizlədilməsi müəssisənin real borc yükünü aşkar etməyə mane olur. Zəmanət öhdəlikləri, lizinq öhdəlikləri, şərti öhdəliklər, borc öhdəliklərinin qarşılıqlı kreditləşdirilməsi tam şəkildə açıqlanmadıqda müəssisənin real risklərini qiymətləndirmək mümkün olmur.

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlılığı Standartları və milli mühasibat standartları arasında mövcud fərqlər reyting qiymətləndirmələrinin müqayisəliliyini azaldır və beynəlxalq investorlar üçün əlavə çətinliklər yaradır.

Prinsip və qayda əsaslı yanaşmalar arasında fundamental fərqlər mövcuddur. MHBS daha çox prinsip əsaslıdır və peşəkar mühakimədən geniş istifadəni tələb edir. Amerikada ümumi qəbul edilmiş mühasibat prinsipləri isə daha çox qayda əsaslıdır və konkret qaydalar təqdim edir. Bu fərqlər oxşar əməliyyatların müxtəlif şəkildə uçota alınmasına səbəb olur.

Spesifik əməliyyatların uçotu metodologiyasında fərqlər mövcuddur. Məsələn, inkişaf xərclərinin aktivləşdirilməsi, lizinq əməliyyatlarının təsnifatı, maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi, dəyərsizləşmənin müəyyən edilməsi müxtəlif standartlar çərçivəsində fərqli yollarla həyata keçirilir.

Milli xüsusiyyətlərin təsiri bəzi ölkələrdə MHBS-nin tam tətbiqinə mane olur. Vergi qanunvericiliyi, hüquqi sistem xüsusiyyətləri, biznes mədəniyyəti, institusional inkişaf səviyyəsi standartların tətbiqinə təsir göstərir. Bəzi ölkələr MHBS-ni milli şəraitə uyğunlaşdıraraq tətbiq edirlər və bu, harmonizasiya prosesini çətinləşdirir.

Ənənəvi mühasibat hesabatlılığı əsasən maliyyə göstəricilərinə fokuslanır və qeyri-maliyyə aspektləri adekvat şəkildə əks etdirmir. Müasir dövrdə isə qeyri-maliyyə göstəricilərin əhəmiyyəti getdikcə artır.

Ekoloji göstəricilər müəssisənin ətraf mühitə təsirini və ekoloji riskləri əks etdirir. İstixana qazları emissiyaları, enerji və su istehlakı, tullantıların idarə edilməsi, təbii resursların istifadəsi, ekoloji qəzalara hazırlıq, biodiversitə təsiri haqqında informasiya investorların qərarlarına təsir göstərir. İqlim dəyişikliyi riskləri və karbon tənzimlənməsinin gələcək maliyyə təsirləri getdikcə daha çox əhəmiyyət kəsb edir.

Sosial göstəricilər əmək münasibətləri, insan hüquqları, icma ilə əlaqələr sahələrini əhatə edir. İşçilərin təhlükəsizliyi və sağlamlığı, əmək haqqı səviyyəsi və ədalətliliyi, diversifikasiya və inklüzivlik, təlim və inkişaf, əmək birlikləri ilə münasibətlər, təchizat zəncirində sosial məsuliyyət müəssisənin uzunmüddətli davamlılığını təsir edən amillərdir.

Korporativ idarəetmə keyfiyyəti müəssisənin idarə edilməsi effektivliyini əks etdirir. Direktorlar şurasının strukturu və müstəqilliyi, səhmdarların hüquqlarının qorunması, kompensasiya siyasətinin şəffaflığı, audit komitəsinin effektivliyi, risk idarəetməsi sistemləri, korrupsiya və rüşvətxorluqla mübarizə güclü korporativ idarəetmənin göstəriciləridir.

İnsan kapitalı göstəriciləri qeyri-maddi aktivlərin əhəmiyyətini əks etdirir. İşçilərin ixtisas səviyyəsi və təcrübəsi, əməkdaşların razılığı və loyallığı, işçilərin dövrəni göstəriciləri, innovasiya qabiliyyəti, təşkilati mədəniyyət müəssisənin rəqabət qabiliyyətini müəyyən edən vacib amillərdir.

Müstəqil audit maliyyə hesabatlarının etibarlılığını təsdiq edən vacib mexanizmdir, lakin audit prosesində bir sıra problemlər mövcuddur. Auditorun müstəqillik məhdudiyyətləri audit keyfiyyətinə təsir göstərir. Uzunmüddətli müştəri münasibətləri auditorun obyektivliyini təhdid edə bilər. Audit olmayan xidmətlərin göstərilməsi maraqlar münaqişəsi yaradır. Audit haqlarının müəssisənin maliyyə nəticələrindən asılılığı təzyiq yarada bilər. Auditorun rəhbərliklə şəxsi əlaqələri peşəkar skeptisizmi azaldır. Audit prosedurlarının keyfiyyət problemləri mövcuddur. Audit planlaşdırmasında risklərin qeyri-adekvat qiymətləndirilməsi, audit sübutlarının çatışmazlığı, peşəkar şübhəlilik prinsipinin tətbiq edilməməsi, mürəkkəb əməliyyatların yüzeysel yoxlanılması, ekspertlərdən istifadənin məhdudluğu audit effektivliyini azaldır.

Audit firmaların resurs məhdudiyyətləri keyfiyyətə təsir göstərir. İxtisaslı kadrların çatışmazlığı, yüksək işçi dövrəni, vaxt təzyiqi altında işləmə, texnoloji resursların məhdudluğu, davamlı təhsil proqramlarının çatışmazlığı audit keyfiyyətini aşağı salır. Audit nəzarəti sisteminin zəifliyi problemlərin vaxtında aşkar edilməsinə mane olur. Audit keyfiyyətinə nəzarət orqanlarının resurs çatışmazlığı, yoxlamaların aşağı tezliyi, cəzaların yetərsizliyi, audit firmalarının fəaliyyətində şəffaflıq çatışmazlığı audit bazarının inkişafına mənfi təsir göstərir.

İnteqrasiya hesabatlılığının inkişafı və ESG inteqrasiyası.

İnteqrasiya hesabatlılığı maliyyə və qeyri-maliyyə informasiyasını vahid hesabatda birləşdirən progressiv yanaşmadır və müəssisənin dəyər yaratma prosesini kompleks şəkildə əks etdirir.

İnteqrasiya hesabatlılığının konsepsiyası altı kapital formasına əsaslanır. Maliyyə kapitalı, istehsal kapitalı, intellektual kapital, insan kapitalı, sosial münasibət kapitalı, təbii kapital müəssisənin dəyər yaratma prosesində istifadə etdiyi resurslardır. İnteqrasiya hesabatlılığının prinsipləri dəyər yaratma prosesinə fokuslanır. Strateji fokus və gələcək orientasiya, informasiya əlaqəliliyi, maraqlı tərəflərlə münasibətlər, materiallıq, qısa və konkret təqdimat, etibarlılıq və tamlıq, ardıcılıq və müqayisəlilik əsas prinsiplərdir. Bu prinsiplər hesabatın istifadəçilər üçün əhəmiyyətli və faydalı olmasını təmin edir.

Korporativ idarəetmə strukturları və prosesləri təfərrüatlı açıqlanır. Direktorlar şurasının tərkibi və müstəqilliyi, risk idarəetməsi sistemləri, daxili nəzarət effektivliyi, etik kodeks və onun tətbiqi, korrupsiyaya qarşı mübarizə tədbirləri, məlumat təhlükəsizliyi idarəetməsi, şəffaflıq və hesabatlılıq mexanizmləri əks etdirilir. ESG reytingləri və qiymətləndirmələri getdikcə daha çox əhəmiyyət kəsb edir. Bu qiymətləndirmələr investisiya qərarlarına və kredit reytinglərinə təsir göstərir.

NƏTİCƏ

Azərbaycan Respublikası üçün mühasibat hesabatlılığının təkmilləşdirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması ölkənin investisiya cəlbəediciliyinin artırılması, beynəlxalq maliyyə bazarlarına inteqrasiyasının dərinləşdirilməsi, iqtisadi şəffaflığın yüksəldilməsi və beynəlxalq reytinglərin möhkəmləndirilməsi üçün strateji əhəmiyyət daşıyır.

Mühasibat hesabatlılığının təkmilləşdirilməsi uzunmüddətli, davamlı və sistemli səy tələb edən proses olsa da, onun nəticələri hesab edilən artan investisiya cəlbəediciliyi, yaxşılaşan beynəlxalq reytinglər, dərinləşən maliyyə bazarı və yüksələn iqtisadi şəffaflıq ölkənin davamlı iqtisadi inkişafına və rifah səviyyəsinin yüksəlməsinə əhəmiyyətli töhfə verə bilər.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. Dünya Bankının Azərbaycan üzrə iqtisadi hesabatları (2020-2024)
2. Beynəlxalq Valyuta Fondunun Azərbaycan üzrə ölkə hesabatları (2020-2024)

3. Barth, M. E., Landsman, W. R., & Lang, M. H. (2008). International accounting standards and accounting quality. *Journal of Accounting Research*, 46(3), 467-498.
4. Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlılığı Standartları - tam mətn (2024)
5. Christensen, H. B., Hail, L., & Leuz, C. (2013). Mandatory IFRS reporting and changes in enforcement. *Journal of Accounting and Economics*, 56(2-3), 147-177.
6. Eccles, R. G., Krzus, M. P. (2010). *One Report: Integrated Reporting for a Sustainable Strategy*. John Wiley & Sons.
7. Fitch Ratings. (2024). *Sovereign Rating Criteria*. Fitch Ratings Special Reports.
8. Global Reporting Initiative (GRI). (2021). *GRI Standards: Universal Standards*.
9. Moody's Investors Service. (2024). *Rating Methodology: Sovereign Ratings Methodology*.
10. Standard & Poor's Global Ratings. (2024). *Sovereign Rating Methodology*.
11. World Bank. (2023). *Report on the Observance of Standards and Codes (ROSC): Accounting and Auditing*.

G.V.Isayeva

PhD student, Azerbaijan University

The role of accounting reporting in rating assessment and ways to improve

Abstract

In modern economic conditions, rating assessment acts as an important decision-making tool for investors, creditors and other interested parties. Accounting reporting is the main source of information in this process and is an important element ensuring the effective functioning of financial markets. The quality, transparency and compliance with international standards of accounting reporting are the main factors that directly affect the reliability and objectivity of rating assessments. It is also necessary to integrate non-financial information, especially environmental, social and corporate governance indicators, into accounting reporting.

The presented article systematically examines the role of accounting reporting in rating assessment, existing problems and ways to solve them.

Keywords: *rating, assessment, accountability, finance, transparency, credit, standard, risk.*